

Statsändelsreformen

Kommunförbundets
ställningstaganden

Strukturen och de allmänna riktlinjerna

- Kommunförbundet anser att systemets struktur och i huvudsak också kriterierna och helheten är lyckade och möjliga att genomföra.
- Kommunförbundet anser att utvecklingen av den s.k. huvudmannamodellen bör kopplas till reformen. Det skulle göra det möjligt att ändra grunderna för kommunernas finansieringsandel för utbildningen på andra stadiet så att den baserar sig på åldersklasser i stället för invånarantalet. Med tanke på helheten är det inte acceptabelt att utbildningen på andra stadiet är åtskild från det övriga systemet och att utvecklingen fortsätter i den riktningen.
- Kommunförbundet kräver att statsandelssystemet ska vara rättvist för alla kommuner och uppfylla finansieringsprincipen. I bedömningen av om finansieringsprincipen uppfylls måste man beakta de statsandelsnedskärningar som det fattats beslut om. Statsandelssystemet bör också i fortsättningen trygga ett effektivt tillhandahållande av kommunala tjänster i hela landet med en rimlig skatte- och avgiftsbörda.

Strukturen och de allmänna riktlinjerna

- Kommunförbundet anser att det behövs fler motiveringar till åldersstrukturens tyngd och till ändringarna i åldersgruppspriserna jämfört med nuläget.
- Den ändrade sjukfrekvenskoefficienten innebär en förbättring jämfört med nuläget, men kräver ytterligare beredning och bör preciseras i reformens följande skede.
- Kommunförbundet godkänner inte den lösning som gäller överföringen av kommunernas finansieringsandel för yrkeshögskoleutbildning. Kommunförbundet kräver att den kostnadsneutrala minskningen av statsandelen i sin helhet tas från undervisnings- och kulturministeriets andel, eftersom den nu föreslagna lösningen minskar statsandelen för kommunal basservice med cirka 164 miljoner euro och därmed medför en svagare utveckling av kommunernas statsandelar. Statsandelsprocenten för kommunal basservice minskar med cirka 0,65 procentenheter och förslaget är därmed inte kostnadsneutralt mellan staten och kommunerna förutom vid förändringstidpunkten.

Utjämningsen av statsandelarna på basis av skatteinkomster

Självriskens i utjämningsstillägget

- Kommunförbundet föreslår att självriskandelen i utjämningsstillägget minskas. Dessutom påpekar förbundet att det föreslagna utjämningsystemet trots höjningen av utjämningsgränsen inte är neutralt vid kommunsammanslagningar, eftersom kommuner som ligger över respektive under gränsen inte behandlas på samma sätt (systemet är inte symmetriskt).

Beaktande av fastighetsskatten i utjämningsen

Av de kalkylerade intäkterna från fastighetsskatten för kraftverk föreslås hälften tas med i beräkningen av utjämningsen.

- Kommunförbundet anser att det skatteunderlag som används vid utjämningsen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna bör vara så brett som möjligt.

Statsandelskriterierna

- Det nya sättet att bestämma sjukfrekvenskoefficienten utgående från sjukdomar är ett steg i rätt riktning. Det är ändå osäkert om den föreslagna förteckningen över sjukdomar är tillräcklig. Kriteriet bör vidareutvecklas.
- 26 § i lagutkastet ("tilläggsdel för avsides läge") uppfyller inte den exakthet och tydliga avgränsning som krävs av lagstiftningen. Grunderna för bestämningen av grundpriset och fjärrortstalet klarläggs nämligen inte alls, utan bygger helt på lagstiftning på förordningsnivå.
- Kommunförbundet föreslår att fjärrortstalet ändras helt och hållet i nästa skede av reformen.

Statsandelskriterierna

- Kommunförbundet anser att det är ett steg i rätt riktning att minska och slå ihop graderingarna i de beräkningar som gäller avsides läge. Kommunförbundet föreslår ändå att viktningen ska ses över ytterligare för de glest befolkade kommunerna. Den statsandel som baserar sig på avsides läge har föreslagits bli tredubbel när fjärrortstalet är 1,5. Det är den enda graderingen och den är också problematisk vid kommunsammanslagningar. En koefficient utan gradering borde övervägas.
- Kommunförbundet understöder att det införs en ny koefficient för utbildningsbakgrund.
- Kommunförbundet anser det vara motiverat att utvidga kriteriet för främmande språk. Koefficientens effekt borde följas upp och ändras vid behov. Kommunförbundet framhåller att kriteriet under inga omständigheter får utgöra kompensation för den låga nivån på de ersättningar som betalas till kommunerna för integration av flyktingar och asylsökande med uppehållstillstånd.

Statsandelskriterierna

- Kommunförbundet föreslår att det utreds om det finns behov och möjligheter att bevilja skärgårdstillägg också för andra kommuner som har fast bosättning på öar utan fast vägförbindelse.
- Kommunförbundet anser att det finns anledning att utreda tvåspråkighetstilläggets fördelning per kommun i det nya systemet med beaktande av tillgången till och kostnaderna för svenskspråkig service.

Överföringen av statsunderstöd för anläggningsprojekt

Systemet med anläggningsprojekt för grundskolor och bibliotek slopas och pengarna (14,5 miljoner euro) överförs till basservicen. Kommunförbundet anser att beloppet är litet.

- Kommunförbundet är med vissa förbehåll positivt inställt till förslaget och föreslår att överföringen räknas ut t.ex. utgående från de genomsnittliga tillgängliga anslagen under 10 år.
- Den statliga finansieringen av investerings- och renoveringsprojekt som gäller kommunal basservice bör bibehållas som en del av statens konjunktur- och sysselsättningspolitik. De eftersatta reparationerna av kommunernas och samkommunernas byggnader och lokaler uppgår redan till över 5 miljarder euro. Kommunerna har projekt som snabbt kan sättas i gång och som effektivt stöder den lokala ekonomin och sysselsättningen.
- Kommunerna bör också i fortsättningen kunna få konjunkturrelaterat understöd för sanering av mögel- och fuktskadade byggnader.

Överföringen av statsunderstöd för anläggningsprojekt

- Kommunförbundet anser också att efterhandsfinansieringen för anläggningsprojekt som det redan fattats beslut om givetvis måste slutföras i enlighet med tidigare beslut.
- Den behovsprövade höjningen av statsandelen (tidigare finansieringsunderstöd enligt prövning) bör också i fortsättningen ingå i systemet. Den bör få större vikt, inte mindre, och ökningen bör inte finansieras genom motsvarande minskning av statsandelarna till andra kommuner. För orter med stora strukturomvandlingsproblem bör egna särskilda åtgärder som stärker den kommunala ekonomin övervägas.

Hemkommunsersättningen för privata utbildningsanordnare

- Kommunförbundet föreslår att privata utbildningsanordnare i fortsättningen ska behandlas på samma sätt och att procentsatsen sänks till en nivå som är till exempel 85–87 procent av ersättningen till en kommun som är utbildningsanordnare. Den behövliga nivån bör utredas och fastställas så att den är rättvis och lika för alla utbildningsanordnare. Också höjningen av grunden för hemkommunsersättningen för 13–15-åringar påverkar bestämningen av procentsatsen.

Den invånarbaserade statsandelen för kultur och grundläggande konstundervisning

- Kommunförbundet anser att det allmänna kulturväsendet och den grundläggande konstundervisningen också i fortsättningen bör höra till den statsandel för kommunal basservice som administreras av finansministeriet. Eftersom statsandelen för basservicen i princip är invånarbaserad, passar det allmänna kulturväsendet och den grundläggande konstundervisningen bättre in där. Den statsandel/finansiering som administreras av undervisnings- och kulturministeriet baserar sig i huvudsak på andra grunder.

Övergångsperioder

- Kommunförbundet anser att det behövs en övergångsperiod på fem år. Trots övergångsperioden kommer en del av kommunerna ha svårt att anpassa sig till reformen.
- För kommunernas del borde man överväga att koppla ihop övergångsperioden för hemkommunsersättningarna med helheten. För privata och andra anordnare än kommuner kan ett övergångsarrangemang vara på sin plats.

Provberäkningar

- Kommunförbundet oroar sig för hur de kommuner som förlorar på reformen ska klara sig och befarar att skillnaderna i kommunernas skattesatser kommer att växa ytterligare.

Fortsatt arbete med reformen

- Ett fortsatt arbete med statsandelsreformen bör inledas i syfte att trygga statsandelsgrunderna och ett fungerande statsandelssystem. Samtidigt bör en ny undersökning sättas igång som stöd för reformarbetet.